

17. LEKCIJA

Zašto dijeliti pitanja pravde u tri kategorije?

Cilj lekcije

Lekcija vas upoznaje s trima tipovima problema vezanim za pravdu i daje priliku da ih preispitate i razgovarate o njima. Nakon završetka lekcije moći ćete svrstati pitanja pravde i objasniti vrijednost te podjele

Upamtite pojmove

distributivna pravda

korektivna pravda

proceduralna pravda

prednosti

nedostaci

Vježba kritičkog razmišljanja RAZMATRANJE PITANJA PRAVDE

Svaka od sljedećih situacija prikazuje različitu vrstu problema koji se tiče pravde. Podijelite se u skupine, čitajte i razgovarajte o situacijama i odgovorite na pitanja koja slijede. Potom zaključke iznesite cijelom razredu.

Pretpostavite da ste član košarkaškog kluba. Trener vas drži na klupi, a u igru uvodi svoje prijatelje koji nisu tako dobri igrači kao što ste vi.

Pretpostavite da se vraćate iz škole kući s prijateljem i da vas napadnu, istuku i opljačkaju članovi neke bande. Potom njih uhite, ispituju, okrive, osude uvjetno na šest mjeseci, ali i ne zatvore.

Pretpostavite da je netko provalio u vašu školu tijekom vikenda i uništio školsku imovinu. Premda niste sudjelovali u provali, jedan je od svjedoka rekao da je jedan provalnik bio vrlo sličan vama. Pozvani ste na razgovor kod ravnatelja koji vas je ispitivao. Potom je ravnatelj pozvao vaše roditelje i neke od vaših prijatelja koji su govorili u vašu obranu. Ravnatelj se ispričao i poslao vas natrag u razred.

Što vi mislite?

1. Što je ispravno, a što neispravno u svakoj od ovih situacija?
2. Jeste li imali slična iskustva ili ste im bili svjedok?

3. Po čemu je svaka od ovih situacija slična onome što se događa u vašoj okolini?
4. Koje običaje, propise ili zakone poznajete koji bi trebali omogućiti pravednost ili ispravnost u situacijama koje su slične navedenima?
5. Imaju li pitanja pravednosti u navedenim situacijama sličnosti? Razlikuju li se? Objasnite.

Zašto dijelimo pitanja pravde u tri kategorije?

Korisno je podijeliti pitanja pravde u tri tipa ili kategorije: pitanja **distributivne pravde**, **korektivne pravde** i **proceduralne pravde**. Iako se ovo može činiti složenim, pomaže nam jer se na svaku kategoriju primjenjuje različit niz ideja ili intelektualnih alata.

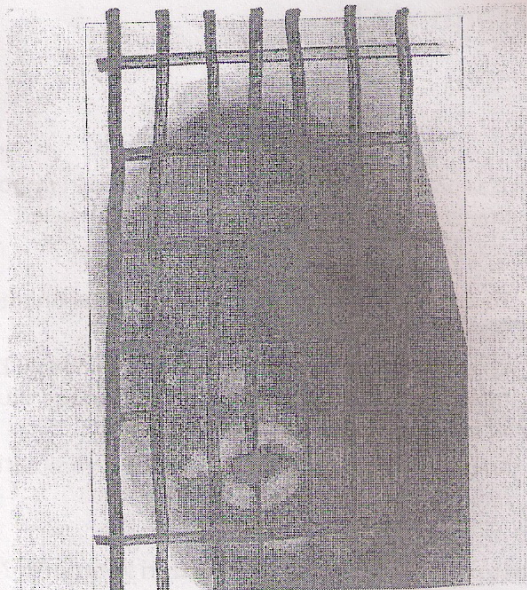
Izložiti ćemo vam intelektualne alate koji su korisni pri razmatranju i upotrebi svake od kategorija pravde. Prije toga trebate naučiti razlikovati tri tipa pitanja vezanih za pravdu.

Distributivna pravda: Kad nas zanima ispravnost načina na koji je nešto podijeljeno između nekoliko ljudi ili skupina, bavimo se pitanjem distributivne pravde. Stvar koja se distribuira ili dijeli može biti dobit, npr. plaća za rad, odnosno pravo na govor ili glas. Ali može biti i opterećenje – pristojba, osiguranje ili kućne obveze. Kako podjela kućnih poslova može postaviti pitanje distributivne pravde?

Korektivna pravda: Kad se radi o ispravnosti reakcije na neku nepravdu, pogrešku ili uvredu, radi se o korektivnoj pravdi. Korektivna pravda može zahtijevati od neke osobe da vrati nešto što je ukradeno, plati odštetu ili snosi odgovornost i određenu kaznu.

Proceduralna pravda: Kad se radi o ispravnosti načina na koji se prikupljaju informacije ili o ispravnosti načina na koji se donosi odluka, govorimo o problemu proceduralne pravde. Proceduralna prav-

da bavi se ispravnošću procedura ili metoda koje se koriste za prikupljanje informacija ili donošenje odluka, a ne samim informacijama ili odlukama.

Kako bi način vođenja sudskog procesa mogao postati pitanje proceduralne pravde?

Definiranje tipova problema

1. Koje su tri kategorije pitanja pravde i koje su njihove definicije?
2. **Što vi mislite?** Zašto treba ovako podijeliti pitanja koja se tiču pravde?

Vježba kritičkog razmišljanja UTVRĐIVANJE TIPOVA PITANJA KOJA SE TIČU PRAVDE

Podijelite se u male skupine. Pročitajte svaki od navedenih primjera i utvrdite da li postavlja problem distributivne, korektivne ili proceduralne pravde. Potom odgovorite na pitanja:

1. Nakon natjecanja tri su učenika s najuspješnijim izlaganjima dobila nagrade.
2. Na kraju godine šef je trgovine nagradio trgovce koji su prodali najviše proizvoda.
3. Neke su države u prošlosti imale zakone koji su ograničavali pravo glasa samo na muškarce i to s određenim imetkom.

4. Naš sadašnji sustav poreza na zaradu zahtijeva od onih koji više zarađuju da plate veći porez od drugih
5. Rudi i Sanja morali su ostajati u školi nakon nastave pet dana da bi završili svu domaću zadaću koju nisu napisali.
6. Kad se ustanovilo da novi model automobila ima grešku koja vožnju može učiniti opasnom, sud je naložio proizvođaču da ponovo preuzme i popravi sve automobile.
7. U nekim se zemljama krađa kažnjava smrću ili odsjecanjem ruke.
8. Ako tko iz nehaja ozlijedi drugoga, može platiti odštetu za liječenje i druge troškove. Ali ako je ozljeda namjerno uzrokovana, počinitelj može platiti i dodatnu odštetu u obliku kazne.
9. Nadzorniku parka rekli su da su tri dječaka pretukla manje dijete. On je pozvao Sama i njegove prijatelje i naredio im da napuste park ne dopustivši im da mu kažu kako nisu bili u parku kad se nezgoda dogodila.
10. Kad je Borko bio uhićen zbog provale, sudac mu je dodijelio branitelja.
11. Danas, nakon donošenja nekih važnih odluka, vijeća za obrazovanje održavaju javna saslušanja. Svako tko želi da bude saslušan u vezi s problemom koji se razmatra, može doći i govoriti na sastanku.

Što vi mislite?

1. Što je ispravno ili neispravno u svakoj od ovih situacija?
2. Jeste li prisustvovali sličnim situacijama ili ih promatrali?

Vježba

1. Ukratko opišite situaciju koju ste promatrali ili u njoj sudjelovali, a koja je postavljala problem distributivne, korektivne i proceduralne pravde.
2. Gledajte vijesti na televiziji i izdvojite izvještaje o problemima koji obuhvaćaju distributivnu, korektivnu i proceduralnu pravdu. Objasnite to u razredu.
3. Pronađite u novinama i časopisima tekstove o situacijama koje obuhvaćaju distributivnu, korektivnu i proceduralnu pravdu i donesite isječke u razred.